

Данијела М. Судзиловски*

Универзитет у Крагујевцу, Педагошки факултет, Ужице

Марија К. Танасковић*

Универзитет у Крагујевцу, Педагошки факултет, Ужице

ЗАСТУПЉЕНОСТ МУЗИЧКИХ ПРЕДМЕТА НА ФАКУЛТЕТИМА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ И РЕГИОНУ

Апстракт: Рад се бави музичким образовањем студената, будућих васпитача на иницијалном нивоу. Предмет спроведеног истраживања представљају студијски програми факултета на којима се школују васпитачи у Републици Србији, Босни и Херцеговини, Словенији, Црној Гори, Северној Македонији и Хрватској. Циљ истраживања је компаративна анализа студијских програма факултета на којима се школују васпитачи, конкретно, анализа заступљености музичких предмета који студентима омогућавају стицање компетенција за реализацију музичких активности. У фокусу су били обавезни и изборни предмети у оквиру музичког образовања студената. Узорак су чинили програми 17 факултета у Републици Србији и региону. Компаративна анализа показала је да су музички предмети различито инкорпорирани у студијске програме. Мања разлика је уочена у третману обавезних предмета, док је евидентна већа дистинкција код изборних предмета. Имајући у виду значај иницијалног образовања васпитача за будући рад са децом, сматрамо да је у креирању студијских програма за образовање васпитача потребно посветити више пажње и места музичким предметима да би музичко образовање студената током студија било континуирано.

Кључне речи: *васпитач, студијски програм, студијски предмети, музички предмети.*

УВОД

У савременим предшколским установама васпитачи су главни покретачи и иницијатори за модернизацију васпитно-образовних активности. Самим тим, „ефикасност предшколског васпитања и образовања зависи управо од обима

* sudzilovski@pfu.kg.ac.rs

* zmajaaa@gmail.com

знања васпитача, интернализације њихових уверења усмерених на дете и степена њихове интелектуалне сложености” (Elaldi, Batdı, Sönmez-Ölger, 2020: 618–619). Подручја компетентности васпитача за непосредан рад са децом, развијање сарадње и заједнице учења, као и развијање професионалне праксе конкретизована су кроз димензије знања, умења и вредности у *Правилнику о стандардима компетенција за професију васпитача и њиховог професионалног развоја* (Сл. гласник РС 27/18). Према наведеном документу, на нивоу иницијалног образовања васпитачи морају бити оспособљени да реализују све своје активности предвиђене васпитно-образовним циљевима, као и да теже да одрже квалитет свог рада и стално га унапређују. „Васпитачи су водитељи у процесу учења, васпитања и развоја деце, едукатори, организатори и иноватори” (Selaković i Ivanović, 2017: 197). Зато је важно да имају добро иницијално образовање и да су „мотивисани за касније самообразовање и стално стручно усавршавање утемељено на начелима целоживотног учења, које ће обухватити формално и неформално образовање” (Hrvatić i Piršl, 2007: 399). Како наводи Милан Матијевић, „данас су потребни васпитачи који могу креирати нове и оригиналне педагошке ситуације, уважавајући научне спознаје и компетенције којима су овладали на студијама, а које ће оптимално задовољавати развојне потребе деце која одрастају у новом медијско-технолошком окружењу” (Матијевић, 2007: 307). Према Олсону (Olson, 1994), све активности добрих васпитача заснивају се на разумевању деце. Стога је пожељно да се компетенције васпитача заснивају на истраживању, валидацији, евалуацији и процедуралном учењу.

Програми предшколског васпитања и образовања обухватају различите области, као што су музичка и ликовна уметност, наука, драма, покрет и игра, језик и језичка писменост, природне науке, како би омогућили постизање примарних циљева предшколског образовања. Међу активностима унутар спомених области на првом месту су музичке активности, у које васпитачи могу да укључе бројне елементе учења. Васпитачи би требало да „буду свесни значаја музичког васпитања за децу, као и да добро познају облике музичких активности, које су темељ за даљи развој музичких и других способности деце предшколског узраста” (Stolić, 2015: 32). Потребно је да постепено и стручно раде на развоју музичких способности, неговању љубави према музици као и на формирању и развијању музичког укуса код деце. Стога је за васпитача битно да стекне скуп музичких компетенција.

„Улога васпитача у оптималном остварењу потенцијала детета, па и постизању оптималног музичког развоја, веома је сложена јер је њихов задатак планирање одређених музичких активности које ће водити према следећој развојној фази, узимајући у обзир развојне и музичке потребе детета. Како би се развој изазивао и подстицао до његовог оптималног нивоа, требало би бирати оне делатности које су примерене тренутном општем и музичком развоју” (Николић, 2015: 21).

Ксенија Мирковић Радош (1996) истиче важност начела „оптимума утицаја” јер одређени чинилац има утицаја на неко развојно достигнуће само ако се активира у оптималном степену, а задатак сваког васпитача јесте да открије које је оптимално деловање одређеног чиниоца код сваког детета. Неопходно је да васпитачи поседују одређене компетенције у области музичког образовања да би применили одговарајући метод рада и пружили могућност деци да учествују у непосредном и активном музичком искуству, које је од непроцењиве вредности за њихов холистички развој. Међутим, иако је познат значај музике у холистичком развоју предшколског узраста, „васпитачи често занемарују да укључе музичке елементе у процес васпитања у раном детињству јер се осећају некомпетентним да деци пруже подршку неопходну за подстицање развоја њихових музичких способности” (Egert, Fukkink, Eckhardt, 2018: 427). И ставови васпитача према васпитно-образовном процесу и сопственим музичким способностима такође утичу на њихову спремност да реализују музичке активности (Lee & Lin, 2013). Такође, ако васпитачи сами нису активни током ових активности, интензитет музичког доживљаја код деце је смањен. Ово нарочито важи за „наставне методе које укључују Орфов инструментаријум, јер обухватају активности засноване на сарадњи, међусобној комуникацији и музицирању са децом” (Steen, 1992: 6).

МЕТОДОЛОГИЈА И РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Имајући у виду значај који васпитачи у предшколским установама имају за развој музичких способности деце и узимајући у обзир чињеницу да нису пронађена истраживања која су се бавила анализом студијских програма факултетa за школовање васпитача, извршена је компаративна анализа студијских програма факултетa који образују будуће васпитаче. Важне увиде који оправдавају разлоге истраживања доноси Лидија Николић (Николић, 2015), која је у свом истраживању дошла до резултата да чак 95,2% будућих учитеља на учитељском факултету није имало никакав вид ни формалног ни неформалног претходног музичког образовања. Такође, рад на оспособљавању студентата за наставу музике „одвија се спорије у односу на друге области које студенти изучавају. Да би се студент оптимално оспособио, подразумева се да има потребне музичке способности и континуиран и дуготрајан рад на овладавању знањима које се односе на певање и свирање, а што претпоставља дужи временски период” (Судзиловски, Ивановић, 2014: 222). Имајући ово у виду, циљ истраживања је компаративна анализа студијских програма факултетa на којима се школују васпитачи, конкретно, анализа заступљености музичких предмета који студентима омогућавају стицање компетенција за реализацију музичких активности. Издвојени су обавезни предмети који су у вези са музичком педагогијом, као и изборни предмети (који припадају уметничкој области), који помажу да будући васпитачи стекну компетенције потребне за реализацију музичких активности. Извршена је компарација обавезних

предмета из разлога што њих изучавају сви студенти, те је било могуће представити их процентуалном вредношћу у односу на укупан број обавезних предмета, док то није било могуће са изборним предметима, у којима не узимају учешће сви студенти. Анализа је обухватила 17 студијских програма¹ факултетa (6 из Републике Србије и 11 из земаља региона).

Табела 1. Музички предмети на факултетима у Републици Србији

сем	статус	Београд	Врање	Јагодина	Лепосавић	Сомбор	Ужице	
Музички предмети са недељним бројем часова								
I	о	ВИН ² 4					ВИН 3	
	и		Х. пев. 1 2	Изв. вешт. 1 1			ХиО 1 2	
II	о				ВИН 5		ВИН 3	
	и	Кам. муз. 1 2 О1 2 Х1 2		Изв. вешт. 1 1	В.пев. 3	ХиО 4	ХиО 1 2	
III	о		ВИН1 3	ВИН 2		Осн. МК 3		
	и		Х. пев. 2 2	Х1 2		ХиО 4	ХиО 2 2	
IV	о		ВИН2 3	ВИН 3				
	и	Кам. муз. 2 2 О2 2 Х2 2 Муз. лит. за децу 2	Муз. практ. 2	Изв. вешт. 2 2		ХиО 4	ХиО 2 2 ДМИ 2	
V	о		ММВ1 2		ММВ I 4	ММК1 5	ММВ 1 2	
	и	Х3 2 Стратегије изб. муз. лит. за децу 2	Х. пев. 3 2	Изв. вешт. 3 2			ХиО 3 2	
VI	о	ММВ 1 4	ММВ1 2	ММВ 3			ММВ 1 2	
	и		ДМС 2	ХII 3	ДМИ 3	ХиО 4	ХиО 3 2 ДМС 3	
VII	о	ММВ 2 7	ММВ 2 3	МПМВ 3			ММВ 2 3	
	и	Х4 2 О4 2	Х.пев. 4 2	ХIII 3			ХиО 4 2	
VIII	о		ММВ 2 2	МПМВ 2	ММВ 2 5	ММК 2 5	ММВ 2 3 ХиО 4 2	
	и		МК и уметн. 2	XIV 3			Муз. игре деце раног узраста 2	
		%	8,52	9,74	7,98	9,27	7,88	9,41

¹ Студијски програми су преузети са званичних сајтова факултетa.

² Скраћеница ВИН означава Вокално-инструменталну наставу, ММВ – Методику музичког васпитања, МПМВ – Методички практикум музичког васпитања, Х – Хор, О – Оркестар, ХиО – Хор и оркестар, МК – Музичку културу, ММК – Методику музичке културе, ДМИ – Дечје музичке инструменте, ДМС – Дечје музичко стваралаштво.

Будући васпитачи у Републици Србији образовање стичу на седам државних факултета, на којима се основне студије реализују кроз осам семестара. На Факултету педагошких наука у Јагодини будући васпитачи стичу знања, вештине и умења у области музике кроз Вокално-инструменталну наставу, Методику музичког васпитања и Методички практикум музичког васпитања. Од 170 часова недељно, од првог до осмог семестра, који припадају обавезним предметима, обавезним музичким предметима припада 9,74%. Осим наведених, студентима су понуђени изборни предмети: Извођачке вештине 1, 2 и 3, и Хор у току четири семестра.

Педагошки факултет у Сомбору, у оквиру обавезних предмета предвиђа укупно 165 часова предавања и вежби. Процент учешћа часова обавезних музичких предмета у укупном броју часова је 7,88%. Музички предмети који се изучавају на овом факултету су: Основе музичке културе и Методика музичке културе 1 и 2. Студенти немају прилику да самостално бирају изборни предмет који би повећао њихове компетенције из музичког образовања, јер осим Хора и оркестра, нема других изборних предмета.

Педагошки факултет у Ужицу почиње са музичким образовањем студентата у првом семестру кроз обавезни предмет Вокално-инструментална настава. Методике музичког васпитања 1 и 2 предвиђене су за другу половину студија. Од укупног броја часова обавезних предмета који износи 170, обавезним музичким предметима припада 16, односно 9,41%. Поред Хора и оркестра, који је предвиђен као изборни предмет током свих осам семестара, студенти бирају изборне предмете: Дечји музички инструменти, Дечје музичко стваралаштво и Музичке игре деце раног узраста.

Музика се на Педагошком факултету у Врању изучава кроз Вокално-инструменталну наставу 1 и 2 и Методику музичког васпитања 1 и 2. Од 154 часа обавезне наставе, партиципација обавезних предмета из области музике износи 9,74%. Како би студенти могли да стекну шира знања, понуђени су изборни предмети Музички практикум и Музичка култура и уметност, поред Хорског певања које је предвиђено у четири семестра.

Учитељски факултет у Београду предвиђа Вокално-инструменталну наставу у оквиру једног семестара, као и Методику музичког васпитања 1 и 2. Удео часова музичких предмета у обавезним часовима је 8,52%. Поред наставних предмета Хор и Оркестар, који су предвиђени да се реализују током четири семестра, програм предвиђа изборне предмете: Камерна музика 1 и 2, Музичка литература за децу и Стратегија избора музичке литературе за децу.

На Учитељском факултету у Лепосавићу је сличан програм. Разликује се у броју укупног броја обавезних предмета, тако да је удео предмета из области музике 9,27%. Хорско певање је предвиђено само у једном семестру, а од изборних предмета постоји Дечји музички инструмент.

Табела 2. Музички предмети на факултетима у региону

сем.	статус	Бијељина	Битољ	Загреб	Скопље	Тузла	Штип
музички предмети са недељним бројем часова							
I	о	ВИН 4		ГК ³ 3 Клав. 1/ Гит. 1 2		МКI 4	
	и	Х. пјев. 3					
II	о					МКII 4	
	и			Клав. 2/ Гит. 2 2			
III	о			Инстр. прат. с пјев. I 2			
	и	О 3					
IV	о		ОМВ 4				МВ са мет. 4
	и					Свир. 3	
V	о	Мет. разв. муз. спос. 4		Инстр. прат. спјев. II 1 МГК 1 3			
	и		МИ 4				
VI	о		ММВ 4	МГК 2 3	Осн. МВ са МИ 8		
	и					Х 2	
VII	о				МВ са мет. 6	ММОI 2	
	и						
VIII	о	ММВ 4				ММОII 2	
	и						
%		9,09	7,69	12,39	8,95	7,59	3,44

У федерацији Босне и Херцеговине васпитачи се образују на факултетима који се налазе у Тузли, Сарајеву и Бихаћу и на факултетима у Републици Српској: у Бањој Луци и Бијељини. Наставни план Филозофског факултета у Тузли предвиђа обавезне предмете: Музичка култура у првом и другом семестру, и Методика музичког одгоја 1 и 2 у шестом и седмом. Укупан проценат ових часова у склопу обавезних износи 7,59%. Поред ових, студентима се нуде два изборна предмета – Свирање у четвртном и Хор у шестом семестру. На Педагошком факултету у Бијељини у оквиру програма Предшколско васпитање и образовање, основе музичке писмености предвиђене су само у првом семестру, у оквиру наставног предмета Вокално-инструментална настава. У петом семестру је Методика развоја музичких способности, а у седмом семе-

³ Скраћеница ГК означава Глазбену културу, МГК – Методику глазбене културе, ОМВ – Основе музичког васпитања, ММО – Методику музичког одгоја, МИ – Музички инструмент.

стру Методика музичког васпитања. Ови обавезни предмети чине 9,09% од укупног броја предмета. Изборни предмети Хорско пјевање и Оркестар предвиђени су у по једном семестру. На Универзитету у Бањој Луци, у оквиру интегрисаних студија, у првом циклусу образовања васпитача, план предвиђа само два обавезна предмета. Основе музичке писмености се постављају преко наставног предмета Музички практикум, а њихова примена се изучава на предмету Методика музичког васпитања. Оба предмета се реализују у току једног семестра. Њихов удео у обавезним предметима износи 7,20%.

У Црној Гори васпитачи се образују на Филозофском факултету Универзитета Црне Горе кроз интегрисане студије. План првог циклуса, који траје три године, предвиђа два предмета из области музике са по једним семестром: Музичка култура и Методика музичке културе, што чини 6,16% од обавезних предмета. Изборни предмети за област музике нису предвиђени.

У Северној Македонији образовање васпитача одвија се на Универзитету Св. Климент Охридски, на педагошким факултетима у Скопљу и Битољу и на Универзитету „Гоце Делчев”, на Факултету образовних наука у Штипу. У Скопљу, на одсеку за Предшколско васпитање, у оквиру првог циклуса који траје четири године, изучавају се само два обавезна музичка предмета: Основе музичког васпитања са музичким инструментом и Музичко васпитање са методиком (шести, односно седми семестар). Удео у обавезним предметима износи 8,95%, док изборних предмета у области музике нема. У оквиру истог универзитета, на Педагошком факултету у Битољу, наставни програм предвиђа три предмета. Два су обавезна (Основе музичког васпитања и Методика музичког васпитања) и чине 7,69% од укупног броја обавезних предмета, и један изборни (Музички инструменти). Факултет образовних наука у Штипу који је у саставу Универзитета „Гоце Делчев”, будућим васпитачима не нуди велики избор предмета у оквиру музичке педагогије. Кроз четворогодишње школовање предвиђен је само један предмет и то у једном семестру – Музичко васпитање са методиком. Процент у укупном броју обавезних предмета износи свега 3,44%. Не постоје изборни предмети у области музике.

Табела 3. Музички предмети на факултетима у региону – интегрисане студије

сем	стат	Бања Лука	Копар	Марибор	Никшић	Пула
музички предмети са недељним бројем часова						
I	о	Муз. практ. 5	Глазб. јез. 3	ВИН практ. 3		
	и					
II	о			ВИН практ. 3	МК 4	ГК 2
	и					
III	о		Глазб. акт. 3	Дид. МВ 5	ММК 5	Глазб. практ. 2
	и					
IV	о					Глазб. практ. 2

сем	стат	Бања Лука	Копар	Марибор	Никшић	Пула
	и					Осн. збор. пјев. 2
V	о		Дете и муз. 4			МГКу интегр. курик. 3
	и			Инстр. игра - Орф. инстр. 2		Креат. глзб. рад 2
	о	ММВ 4				МГК у интегр. курик. 3
VI			Муз. ствар. 5			
	и		Муз. дид. игре 2	Муз. игре у врт. 3		
	%	7,20	9,09	10,58	6,16	9,84

У Словенији васпитачи стичу образовање на три универзитета, у Љубљани, Марибору и Копру. На Педагошком факултету у Марибору, у оквиру првог ступња који траје три године, изучавају се два обавезна предмета: Вокално-инструментални практикум 1 и 2 и Дидактика музичког образовања, као и два изборна: Инструментална игра – Орфов инструментариј и Музичке активности у вртићу. Поменути обавезни предмети чине 10,58% свих часова обавезних предмета. Педагошки факултет у Копру, на смеру који образује васпитаче, предвиђа три обавезна предмета који се изучавају у по једном семестру: Глзбени језик, Глзбене активности и Дете и музика. Њихова партиципација у укупном збиру износи 9,09%. Поред обавезних, студентима су понуђен изборни предмети: Музичко стваралаштво и Музичке дидактичке игре.

У Хрватској, од девет државних свеучилишта, на шест се образују васпитачи: на факултетима за одгојне и образовне знаности у Осиеку и Пули, учитељским факултетима у Риједи и Загребу, филозофским факултетима у Сплиту и Задру на Одејеку за изобразбу учитеља и одгојитеља. На Учитељском факултету у Загребу, на смеру за преддипломски свеучилишни студиј Рани и предшколски одгој и образовање, образовање васпитача реализује се кроз основне студије које трају четири године. Предвиђени су само обавезни предмети у прве три године студија. Основе музичке писмености се изучавају кроз предмет Глзбена култура, свирање се учи на предметима Клавир (Гитара) 1 и 2 и Инструментална пратња с пјевањем 1 и 2. Методичка знања и умења студенти стичу на предмету Методика глзбене културе 1 и 2. У току трајања студија укупан фонд часова обавезних предмета износи 113. Од тога музичким припада 12,39%. На интегрисаном студијском програму Рани и предшколски одгој Факултета за одгој и образовне знаности у Пули на приједипломском програму који траје три године, будући васпитачи знања из музичке писмености стичу на предмету Глзбена култура. Свирање се реализује кроз Глзбени практикум, а начин примене ових знања кроз Методику глзбене културе у интегрисаном курикулуму. Уз обавезне, предвиђени су и

изборни предмети: Основе зборног пјевања и Креативна глезбена радионица. Учешће обавезних предмета у области музике у укупном броју износи 9,84%.

ДИСКУСИЈА И ЗАКЉУЧАК

„Данас се од факултета очекује да образују студенте за живот и рад у организацијама друштва знања чије су основне вредности применљивост знања, активан однос према професионалном развоју и целоживотно образовање” (Selaković i Ivanović, 2017: 198). С обзиром на то да је музика неизоставан део културног одрастања деце, чини се важним позив за редефинисање курикулума установа које школују будуће васпитаче, што би укључило и освешћивање значаја који музика има за културни, музички и општи развој деце. На тај начин би „васпитачи (уз одређену стручну подршку) били у могућности да пруже потребну музичку стимулацију и деци која су остала ускраћена за рана музичка искуства” (Ђурагић, Šimoković, Mihić, 2017: 157).

Компаративна анализа која је обухватила студијске програме факултета који образују будуће васпитаче у Републици Србији и у земљама региона показала је да су музички предмети различито третирани. Очекивано, мања разлика се односи на обавезне предмете, на којима се постављају основе музичке писмености, савладавање основних вештина свирања на инструменту и примена у оквиру методике. Удео ових предмета, који су саставни део студијских програма, регулишу прописи Националног тела за акредитацију и обезбеђење квалитета у високом образовању.

На факултетима у Републици Србији учешће обавезних предмета је у распону од 7,88% (Сомбор) до 9,74% (Врање). Код неких студијских програма проблем представљају мале могућности остваривања циљева и задатака код изучавања основа музичке писмености и овладавања инструментом, јер је планиран рад само у оквиру једног семестра, што је недовољно времена за оспособљавање студената. Како би се омогућило напредовање у стицању знања из ове области, студијски програми предвиђају изборне предмете који нуде различите садржаје. Најчешће укључен предмет је Хор који помаже у развијању вештина, али је проблем релативно мала укљученост студената.

У Црној Гори, на факултету који образује васпитаче није посвећена пажња области музике. Обавезни предмети се изучавају само два семестра и њихова присутност је свега 6,16%, док изборних музичких предмета нема. У Босни и Херцеговини су анализирани студијски програми три факултета који образују васпитаче. Резултати су показали да се распон учешћа музичких предмета у обавезним креће од 7,20% до 9,09%. Интересантно је приметити да студијски програм факултета у Бањој Луци нема изборне предмете и да предмет Свирање у Бијељини има статус изборног. Факултети у Северној Македонији, чији су студијски програми предмет овог истраживања, имају различите

предмете у области музике. У Скопљу музичким предметима припада 8,95%, у Битољу 7,69%, док је у Штипу тај проценат свега 3,45. На студијама првог степена педагошких факултета у Словенији музички предмети су укључени са мањим разликама: 9,09% у Копру и 10,58% у Марибору. Музички предмети у оквиру студијских програма имају најбољи статус на факултетима у Хрватској. Распон удела предмета у области музичке педагогије креће се од 9,84% (Пула) до 12,39% (Загреб).

Када студенти започињу школовање на иницијалном образовању за васпитаче, њихова знања из основа музичке писмености практично не постоје, односно имају дефицит у односу на остале области које ће изучавати током школовања. Ова специфична област, за коју се знања, умења и вештине не могу стећи у кратком року, захтева континуиран рад у дужем периоду. Основе за методiku се постављају у првом обавезном предмету са којим се студенти срећу. Од студената се очекују другачија, функционална, употребљива и применљива знања, а савремена предшколска установа од васпитача захтева флексибилност, професионалнизам, брзо учење и прилагођавање новим улогама. Такође, од васпитача се очекује да „предшколске активности оплемене новим методама, средствима, стратегијама рада, уважавајући индивидуалност, интересовања и могућности деце, као и потребе друштва” (Selaković i Ivanović, 2017: 199). Комплексност реализације ових задатака које очекујемо од васпитача, није у складу са могућностима њиховог иницијалног музичког образовања. Ограничавајући фактор је кратко време које је предвиђено за стицање потребних музичких знања, вештина и умења, ако имамо на уму да студенти долазе без икаквих предзнања у овој области.

Литература

- Bačlija Sušić, B. (2018). Preschool Teachers' Music Competencies Based on Preschool Education Students' Self-Assessment. *Croatian Journal of Education*, 20(1), 113–129.
- Đuragić, N., Šimoković, K. i Mihić, V. (2017). Povezanost muzičkog obrazovanja i iskustva sa porodičnom kulturno-pedagoškom klimom budućih vaspitača. *Pedagoška stvarnost*, 2, 145–160.
- Egert, F., Fukkink, R. G. & Eckhardt, A. G. (2018). Impact of in-service professional development programs for early childhood teachers on quality ratings and child outcomes: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 88(3), 401–433.
- Elaldi, Ş., Batdı, V. & Sönmez-Ölger, D. (2020). Music education competencies of preschool teachers and preservice preschool teachers. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 9(2), 617–636. DOI 10.30703/cije.640704.
- Lee, P. & Lin, S. (2013). Music teaching for young children at a developmentally appropriate practice classroom in Taiwan. *Music Education Research*, 15, 107–122. DOI 10.1080/14613808.2012.759549.

- Matijević, M. (2007). Znanstvene kompetencije učitelja primarnog obrazovanja. U N. Babić (ur.): *Zbornik radova, Kompetencije i kompetentnost učitelja* (303–308). Osijek: Grafika.
- Mirković-Radoš, K. (1996). *Psihologija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Николић, Ј. (2015). *Фактори стицања и развоја музичких компетенција код студената учитељских студија* (Необјављена докторска дисертација). Београд: Факултет музичке уметности.
- Olson, D. R. (1994). *The world on paper*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pravilnik o standardima kompetencija za profesiju vaspitača i njihovog profesionalnog razvoja*, „Službeni glasnik RS“, br. 88/17 i 27/18, Beograd. Retrieved October 7, 2022 from the World Wide Web <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2018/09/Pravilnik-o-standardima-kompetencija-za-profesiju-vaspita%C4%8Da-i-njegovog-profesionalnog-razvoja.docx>.
- Selaković, K. & Ivanović, M. (2017). Competencies of students – kindergarten teachers for realization visual arts and music activities in preschool institutions. In L. Vujčić, O. Holz, M. Duh & M. Michielsen (eds.): *Contributions to the Development of the Contemporary Paradigm of the Institutional Childhood. An Educational perspective* (197–210). Berlin: Lit Verlag.
- Steen, A. (1992). *Exploring Orff*. New York, NY: Schott Music Cooperation.
- Stolić, J. (2015). Razvijanje muzičkih sposobnosti predškolske dece kroz određene oblike muzičkih aktivnosti. *Istraživanja u pedagogiji*, 5(2), 30–44.
- Судзиловски, Д. и Ивановић, М. (2014). Музичка писменост студената на почетку иницијалног образовања. *Зборник радова Педагошког факултета*, Ужице, 17(16), 213–224.
- Hrvatić, N. i Piršl, E. (2007). Kurikulum pedagoške izobrazbe učitelja. U V. Previšić (ur.): *Kurikulum: teorije–metodologija–sadržaji–struktura* (385–412). Zagreb: Školska knjiga.

WEB извори

- <https://pef.um.si/studij/1-stopnja/predsolska-vzgoja-vs/>
- <https://www.pef.upr.si/sl/izobrazevanje/1-stopnja/predsolska-vzgoja/od-2018-2019/>
- <https://ff.unibl.org/predskolsko-vaspitanje>
- <https://www.pfvr.ni.ac.rs/oas/>
- <http://www.uf.bg.ac.rs/>
- <https://pefja.kg.ac.rs/>
- <https://pfu.kg.ac.rs/>
- <http://www.pef.uns.ac.rs/>

<https://www.ucg.ac.me/ff>

<https://uf-pz.net/>

<https://www.pfsko.ukim.edu.mk/>

<https://www.ugd.edu.mk/>

<http://www.pfb.ues.rs.ba/>

<https://pfbt.uklo.edu.mk/>

<https://fooz.unipu.hr/fooz>

Danijela M. Sudzilovski

University in Kragujevac, Faculty of Education, Užice

Marija K. Tanasković

University in Kragujevac, Faculty of Education, Užice

**REPRESENTATION OF MUSIC SUBJECTS AT EDUCATORST
RAINING FACULTIES IN THE REPUBLIC OF SERBIA
AND THE REGION**

Summary

The paper deals with music education of students, future educators at the initial level. The subject of the conducted research are study programs of the faculties where educators are trained in the Republic of Serbia, Bosnia and Herzegovina, Slovenia, Montenegro, North Macedonia and Croatia. The goal of the research is a comparative analysis of study programs of the faculties where educators are trained, specifically, an analysis of the representation of music subjects that enable students to acquire competencies for the realization of musical activities. The focus was on compulsory and optional subjects within the musical education of students. The sample consisted of the programs of 17 faculties in the Republic of Serbia and the region. The comparative analysis showed that music subjects are incorporated differently in the programs. A smaller difference was observed in the treatment of compulsory subjects, while a greater distinction is evident in optional subjects. Bearing in mind the importance of the initial education of educators for future work with children, we believe that in the creation of study programs for the education of educators, it is necessary to devote more attention and space to music subjects, so that the musical education of students is continuous during their studies.

Keywords: *educator, study program, study subject, music subjects.*